

Особливості відмови в задоволенні запитів у зв'язку з обмеженням доступу до інформації в умовах воєнного стану

У частині другій статті 2 Закону України «Про доступ до публічної інформації» передбачено, що в Україні встановлено та діє презумпція відкритості інформації, а саме: публічна інформація є відкритою, крім випадків, встановлених законом.

Це означає, що за загальним правилом вся інформація, яка перебуває у володінні суб'єктів владних повноважень, є відкритою, проте в окремих визначених законом випадках доступ до інформації може бути обмежено шляхом її віднесення до публічної інформації з обмеженим доступом.

Водночас, будь-яке обмеження в доступі до інформації має здійснюватись при дотриманні сукупності вимог, визначених у ч. 2 ст. 6 Закону № 2939-VI («трискладовий тест»):

1) виключно в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності або громадського порядку з метою запобігання заворушенням чи кримінальним правопорушенням, для охорони здоров'я населення, для захисту репутації або прав інших людей, для запобігання розголошенню інформації, одержаної конфіденційно, або для підтримання авторитету і неупередженості правосуддя;

2) розголошення інформації може завдати істотної шкоди цим інтересам;

3) шкода від оприлюднення такої інформації переважає суспільний інтерес в її отриманні.

Детальніше із загальними особливостями обмеження доступу до інформації можна ознайомитись на стор. 174-177 Рекомендацій Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини з питань додержання конституційного права людини і громадянина на доступ до інформації.

Водночас, в умовах воєнного стану обмеження доступу до інформації має певні особливості, на які слід зважати при відмові у задоволенні запитів на інформацію.

Варто зауважити, що Законом України «Про правовий режим воєнного стану» не передбачено прямої можливості встановлювати будь-які заборони чи обмеження щодо виконання розпорядниками встановлених Законом № 2939-VI обов'язків з розгляду запитів чи оприлюднення публічної інформації.

Таким чином, навіть в умовах воєнного стану розпорядники інформації зобов'язані застосовувати «трискладовий тест» у випадку обмеження запитувачу доступу до публічної інформації у відповідь на запит.

Перш за все, розпоряднику інформації необхідно з'ясувати, до якої категорії інформації з обмеженим доступом належить той чи інший документ (конфіденційна, службова, таємна). При цьому слід враховувати, що конфіденційна інформація (про особу) за загальним правилом є обмеженою в доступі та може бути розголошеною без згоди такої особи лише в інтересах

національної безпеки, економічного добробуту та прав людини (ч. 2 ст. 7 Закону № 2939-VI, ч. 2 ст. 32 Конституції України).

Зважаючи на існування окремої, ускладненої процедури віднесення інформації до таємної (Закон України «Про державну таємницю»), інформацію, яку необхідно обмежити в доступі, в умовах воєнного стану рекомендовано відносити до службової. Із визначення службової інформації, наведеного у ст. 9 Закону № 2939-VI, можна виділити дві категорії службової інформації:

- що міститься в документах суб'єктів владних повноважень, які становлять внутрівідомчу службову кореспонденцію, доповідні записки, рекомендації, якщо вони пов'язані з розробкою напряму діяльності установи або здійсненням контрольних, наглядових функцій органами державної влади, процесом прийняття рішень і передують публічному обговоренню та/або прийняттю рішень;

- зібрана в процесі оперативно-розшукової, контррозвідувальної діяльності, у сфері оборони країни, яку не віднесено до державної таємниці.

В залежності від конкретних випадків доступ до інформації в умовах воєнного стану доцільно обмежувати для захисту інтересів національної безпеки, територіальної цілісності або громадського порядку з метою запобігання заворушенням чи кримінальним правопорушенням, для охорони здоров'я населення.

Встановивши інтерес, який підлягатиме захисту, розпорядник повинен пояснити, в чому полягатиме істотна шкода цим інтересам. Тобто роз'яснити які значні, негативні та, з високою ймовірністю, невідворотні наслідки для захищеного інтересу можуть бути спричинені наданням доступу до запитуваної інформації.

При цьому такі наслідки повинні мати прямий причинно-наслідковий зв'язок із таким розголошенням.

Наприклад надання інформації:

- щодо переліку посадових осіб розпорядника, відповідальних за організацію та проведення патріотичних заходів у прифронтових населених пунктах, може становити пряму загрозу їх життю та здоров'ю в зв'язку з високою ймовірністю вчинення відносно них кримінальних правопорушень, у випадку загрози тимчасової окупації. Про високу ступінь існування відповідної загрози свідчить незліченна кількість злочинів російських військових, зафіксованих за період війни;

- щодо місцезнаходження об'єктів державної/комунальної комунальної власності може становити загрозу національній безпеці або громадському порядку у зв'язку з високою ймовірністю завдання шкоди (шляхом обстрілів тощо) майну, а також життю та здоров'ю людей, які працюють на таких об'єктах.

На третьому етапі трискладового тесту розпорядник зобов'язаний з'ясувати, яким чином істотна шкода вказаним вище інтересам буде переважати суспільний інтерес в доступі до тієї чи іншої інформації.

Суспільний інтерес можна розуміти як достатньо абстрактне правове явище, яке свідчить про майбутню користь, яку отримає суспільство від розкриття інформації.

При цьому варто пам'ятати, що в умовах війни, звичайні аргументи на користь суспільного інтересу можуть відігравати набагато менш суттєву роль, порівняно з мирним часом.

Так, наприклад, в умовах воєнного стану, суспільний інтерес до окремих категорій інформації, ймовірно матиме менше значення, ніж вжиття заходів щодо відсічі збройної агресії ворога, врятування життя населенню майна.

Зважаючи на вказане, за виняткових обставин, допустиме тимчасове обмеження розпорядником доступу до тих категорій інформації, які в мирний час не підлягають обмеженню за будь-яких умов. Це, наприклад, може стосуватись інформації про використання бюджетних коштів прифронтовою міською радою для закупівлі техніки або засобів для захисту від ворога. В таких випадках істотна шкода, що може бути завдана інтересам національної безпеки та територіальної цілісності, може переважати суспільний інтерес в її доступі.

Разом з тим, розпорядникам інформації слід зважати на відкритість інформації про гуманітарну допомогу для цивільного населення. Обмеження доступу до інформації щодо її кількості, а також місць доставки може завдати більшої шкоди для суспільства, аніж ймовірним захищуваним інтересам. Це зокрема пояснюється виявленням окремих випадків нецільового використання товарів гуманітарної допомоги, отриманої із-за кордону, шляхом її збуту в торговельних точках.

Отже, в умовах воєнного стану, розпорядник інформації не позбавляється обов'язку обґрунтування у відповіді на запит правомірності обмеження в доступі публічної інформації. Водночас, такий висновок має бути мотивованим та відображати реальний причинно-наслідковий зв'язок між розголошенням інформації та істотною шкодою, яка може бути завданою.